

עין משפט
נר מצוה

א א טוֹשֵׁעַ חַיִּם מִי מַד סָפִיק טוֹ
ב בִּי מִי כִּפְרִי מִהֵל מִלֹּה
ג וְלֵה הֵל' מ וְעֵינִן בְּמִיִּם
ד נִסְתַּמַּן עֵשִׂין דָּ טוֹשֵׁעַ שֵׁס מִיִּהֵ

תורה אור השלם

1 וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הַחֲתוּם הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים וְאֵת הַגְּזָלוֹת;

יְרִמְיָהוּ לוֹ יֵא
2 לֹא יָקוּם עַד אֲחָר בְּאִישׁ לִכְלֹל עֵץ וּלְכָל חֲסֹאת בָּבֶל חֲסֹא אֲשֶׁר יִחָסֵא עַל פִּי שִׁשְׁהָ שֶׁנִּי עֲרִים אֵל עַל פִּי שִׁשְׁהָ עֲרִים יָקוּם דָּבָר;

דְּבָרִים לֹב טו

3 שְׂדוֹת בִּפְסָק יָקוּ וְהַרְבֵּה בִּסְפָר יִחְתוּם וְדָעַר עֲרִים בְּאַרְצָן בְּנִינָן וּבִסְבִּיבֵי יִירוּשָׁלַם וּבְעָרֵי יִתְדֹה וּבְעָרֵי הָרָר וּבְעָרֵי הַשְּׂפֵלָה וּבְעָרֵי דִגְבָּהּ בִּי אֲשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם בְּנָאִם יְיָ;

מוסף רש"י

עצה טובה קא משמע לך.
שיאט שטנר צונו מונח לנאסח ואלא חקק לעדים כשטורתי עליו (עשרי כוז).

רבינו גרשום

הוּא פשוט שכחוב פשוט כספר: וחתום זה מקושר: כלומר שצורו וחתום תפור וקושר (א) בני: והעד שנים. כדכתיב לא יקום עד אחד באיש ממשע שנאמר עד אינו יודע שהוא אחד וכו': ת"ל אחד ללמדך כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שפירוש לך הכתוב אחד ה"נ האי והעד שנים הן: דלא כתב אחד: עדים שלשה. מדרקאמר והעד שנים מכלל דעדים שלשה הן: איפוך אנא. ואימא ג' לפשוט ובי' למקושר. ומשני לא סיד' דמתוך שנתרבה מן הפשט בקשריו כדקאמר' נתחב נמי בעדים דליהוי משונה מן הפשט: ודפרסא אמר מן מהכא. דפשוט ומקושר מן התורה וכתבי ואקח את ספר המקנה וגו' וכו' זה פשוט כמו ספר: חתום זה מקושר: שקשור וחתום והתפור בינו ועריו: ולוי זה פשוט שבמקושר שאר כתיבת כל השטר היו פשוט וגלוי מדרקאמר מצוה מכלל דאיכא בהאי דיליתא בהאי: ומי בר' יוחקאל אמר מהכא. איכא למשמע דאיכא שני מיני גט: ע"פ שנים עדים או שלשה עדים עיין לקמן. וצריך למקושר ג' עדים ולפשוט ג' ב'. ומקשרין לר' חזקיה ודפרסא ולרמי בר יחזקאל וכו' כל הני קריא דמוקרת לגט פשוט ולמקושר להכי הוא דאתא: עצה טובה טובה ירמיה הוא דאדור לה לישראל כשחקנו שדות צריך לכס כותוב שטרות ודחתותיה עדים ויהא שמור בידכם לפי כשתחלכו בגלות שמה יתרגו העדים או ייליכוים בשם למקום רחוק ולא ימצאו העדים לפניך וזה הלם כותוב שטרות ולשומרין שלא יכתוב בהם המוכרין. והא נמי דאמר

דפרס ואקח את ספר המקנה לאו משום דלהכי אתא אלא מעשה שהיה כך היה ולא משום דילפינן מיניה כלום. כך אמר המורה ששמו מרוב שכן מצא כתוב שמו (ד) כן דכתיב המצוה והחוקים מיכן סמכו חכמים לחיקון כל השטרות מן התורה. והאי דרמי בר יחזקאל דעל פי שנים עדים וגו' לאו להכי הוא דאתא אלא להקיש ג' עדים לשנים בפלוגתא דר' עקיבא ורבנן כל חד וחד כדאית ליה כדתנן במס' מכות בפרקא קמא על פי שנים עדים או שלשה וגו' אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך הכתוב שלשה אלא להקיש ב' לג' מה ג' מומינן את השנים אף שנים מומינן את השלשה ור' עקיבא אמר לא בא השלישי להקל עליו אלא להחמיר וכו' אלא גט מקושר מדרבנן הוא דתקינן הכי והא דקא מפיק ליה מוחתום בספר והעד עדים קרא לאו להכי אתא כן בגמלא דמתני' ואחר כך הוי מקפלין ותופרין הקשורין שבהן הזמן והחתומה: ואמר רבי אין זמן בזה. לפי שהיה מקופל ותפור הזמן בתוך הקשורין ולא היה ראוהו וקדע רבי את התפירות וחזויה: ואם איתא. דעריה חתומין בין קשר לקשר ואינן שויה נמי האי דקאמר רבי אין זמן בזה: אין זמן ועדים מיבעי ליה. דהא לא חזו עדים טפי מן הזמן: אלא בין קשר לקשר במקום חלק מאבראי. כי האי גוונא שיטה אחת היה כתוב ומניח אחת חלק וכנגד אותו חלק חתום ראוובן בן יעקב וכותב שיטה שלישית ומניח ורביעית חלק ובאותו חלק מבחוץ כנגדו חתום שמעון בן עמרם ובחלק של שיטה ששית חתום חצרון ומשי' אמר רבי אין זמן בזה ולא אמר אין עדים משום דחזו חד מניייהו אלא הוא מפשפש בתר אחריני: והואיל דאמרת דעידם בין קשרים חתומים ליוחש דילמא כתב המלוה בסוף כתיבת השטר דבתר הכי הוסיף והלוחה אותו עוד ומיזין וחתמי סהדי בין הני עדים ומסתברא דעל כל כמה דכתוב בשטר חתומי וטרפין שלא כידון. ומשני דכתיב ביה שריד וקיים מקמי דחזמי סהדי: ולחווש ב' והרי כתוב שריד וקיים אחריני. ומשני חד שריד כו'. וליחווש כו'. ומשני דהאמר ר' יוחנן תלויה מקיימת כשריה כגון חיביא או שנים שהשמיט הסופר ותלמה ותכבה בין השטותים במקום שהשמיט

קם:

תקנו רבנן מקושר בו'. מספקא לן בזמן הזה כשכהן מגרש

אשתו אס לרצח לעשות מקושר כי מתוך התקנה משמע שאין לגרש כי אס במקושר אף לפי שאין אלו בקיאלין צו צטוב נכון יותר לעשותו פשוט שהוא קל יותר^א אי נמי לא תקינו רבנן

כי אס צאותו מקום ור"י היה אומר (ס) דתקינן רבנן מקושר לא יהא חובה לעשותו כן אלא כדי שלא יפסידו נשותיהן התקינן לעשותו כן: **שלא** תחזיקו בין גיטין לשטרות. שאם תפסלנה בשטרות

אחי למיפסל אף בגיטין אי נמי אי לא עבדי שטרי חוב מקושר אחי שיניחו (ו) לעשותו גם בגיטין אלא מתוך שהורגלו לעשותו מקושר יעשו בגיטין ולפירוש קמא אין להקשות משטרות שאנו פוסלין צעד כותי גיטין מכשירין ולא גזרינן גיטין אטו שטרות דהסם היינו טעמא משום דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה ומדכותי חמים צרישא ש"מ חזר הוא^ב אצל עדי שטר חותמין זה בלא זה: **רב** ירמיה בר אבא **אמר** אחורי הכתב כנגד הכתב מבחוץ. אי לא אמר אלא אחורי הכתב כנגד הכתב ולא אמר מצחון הוה אמינא כנגד הכתב היינו כלפי הכתב ואחורי הכתב היינו למעלה מן הכתב שאינו למטה כשאר חתימות ואי [הוין] אמר אחורי הכתב מצחון (ו) ה"א אפי' צין קשר לקשר קמ"ל כנגד הכתב ולא כנגד הקשר ואי הוה אמר מצחון כנגד הכתב הוה אמינא לנדרין: **לרב** הונא דאמר בין קשר לקשר קב"ד מגואי. ואע"ג דמתן מקושר עדיו מאלחוריו^ג איכא למימר דשפיר קרי אלחוריו צין שיטה לשיטה לפי (ס) (שאלין) העד אחורי השיטה שמתחתיו: **ואם איתא אין זמן ואין עדים בזה מיבעי ליה.** ואי"ל ר' ירמיה נמי קשה לכיון שהיו (ט) סבור צו שהוא פשוט (ה) השטרה והסל נמי משום עדים שהיו מאלחוריו דמתן גט פשוט שכתוב עדיו מאלחוריו פסול וכי"ת לא ידע מתני' כלל דהא לא ידע שיעשו שטר מקושר (ו) עד ששמעה לקמן אצל קודם לכן לא ואפי' פשוט שפסול כשעדיו מאלחוריו לא היה יודע שהיה צמתני' דפסלינן ליה סיינו משום שלא יעשנו מקושר ויהיה מוקדם ומיון שלא היה יודע כלום במקושר לא היה יודע צפשוט שפסול כשעדיו מאלחוריו הא ליכא למימר חדא שאין סבירא לומר שרבי לא היה צקי צשטר פשוט ועוד קשה דל"ל ר"ש צריה (ס) צין קשריו מוצלע מנה ליה רבי לא עשה ריש מנה

למה עוד אע"פ שלא היה יודע דפסול פשוט שעדיו מאלחוריו משום דמקושר מיתני צשטו ואיכא למימר כמו שלא היה יודע מתני' במקושר לא היה יודע גם צפשוט מ"מ היה לו לידע מתני' דגיטין (דף פז: ט) דמתן הסם העדים החתומים צראש הדף מנ הצד^ד מאלחוריו צגט פשוט פסול וי"ל דהיה יודע רבי מתני' דפשוט ודמקושר (ו) ולא היה יודע דמקושר שנה מונין שמים עד ששמעה מוניין וכאן היה סבור שלא היו כותצין צין הקשרים שום עיקר השטר לכך היה מתמה אין זמן בזה דלא היה סבור שהיה כתוב צין הקשרים אצל לר' ירמיה ניחא שהיה יודע שעדיו מאלחוריו וכן יש להקשות ולתרוך לתמר דמשני מאצבראי לרצ הונא אצל זה קשה דמאי פירכא (ט) הא דאעדים לא קפיד כיון שעידם להיות צין קשר לקשר שהרי היה יודע צטיצ מקושר וי"ל דהכי קא פריך דאס איתא אעדים נמי היה לו להקפיד שהס עיקר השטר ולא היה לכותבס אלא צפציעות השטר ודוחק:

וכשעור

לרחייו מתניתן בשניי דחיקי. רמציין. ה. בגליון של ימין הגט או בגליון השמאלני. רש"י גיטין פז:
הגשון צריך מקון כנאן קאם וצ"ע

גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

זה פשוט. עיין ספר: **וחסוס.** משמע לרור וחתום ומקושר: **והעד שנים.** כדלמחר בעלמא (סוטה דף צ: ב) כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד כמו שפרט לך לא יקום עד אחד צאיס לכל עון וגו' [דברים יט] מכלל דעד סתם הרי כאן שנים: **מסוך שנפרצו בקשריו.**

שהחמיר צו הכתוב והטריח לעשות קשריון החמיר נמי צריצו עדים: **זה פשוט שנמקושר.** (א) התופס ככתוב עיין שלנו: **מלוה וחוקים.** משמע שס (ב) מיני חלוקי דמיין צינייהו: **ענה טובה קמ"ל.** כדמפרש צריש חוקת הצמים (לעיל כט). כדכתיב [וירמיה לז] ונתתם ככלי חרש למען יעמדו וגו': **צפלוגא דר"ע ורננן.** צמס' מכות **דלקיש** שלשה לשנים כו': **אלא מקושר מדרבנן הוא.** כדמפרש טעמא לקמן: **ומגרשי נשיהו.** מתוך כעס שהגט פשוט נכתב מהרה וכשנתיים מרגום אינס יכולים להחזיר גרושותיהן כדכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו (ויקרא כג): **היכן עדים.** דמקושר חותמין: **רצ הונא אמר צין קשר לקשר.** וקא (ו) סלקא דעתך השתא מצפנים: **אחורי הכתב.** כנגד כל הכתב מצחון הכי ס"ל לרבי ירמיה צר אצא כדמוכת לקמן^ה דלדדייה מחזיקין חתימת עדים כנגד כל (ו) סוף הכתב ולדידיה אינו צריך לכתוב שרי וקיים שמקום חתימת העדים מקיים כל הכתב כנגדו מצפנים: **ואמר רבי אין זמן בזה.** צתמני:

ואס איפא. דצין קשר לקשר חתמי עדים מגואי והרי הן מוצלעין צין קשריו כמו הזמן אמאי לא קפיד אלא אומן אעדים נמי הוה ליה למיצעי אמאי אין עדים: **צין קשר לקשר מאצבראי.** ונראין העדים צין חריצי הקשרין כדפרישית צמתני': **וניחוש דלמא זייק וכנס מאי דעני.** צסוף השטר שנמקושר שהרי חתימי סהדי צראש השטר צין הקשרים הואיל ואין העדים חתומים צסוף השטר: **ומשני דפסנ צו.** צסוף השטר שריד וקיים דהיינו הוכחה של סוף השטר ואין יכול עוד להוסיף אחרייו: **וניחוש דלמא זייק וכנס.** אחר ההוא שריד וקיים מאי דעני וכנס שריד וקיים אחרינא צסוף מה שהוסיף: **פרי שריד וקיים לא כפצנין.** והרואה יודע שהוא זייק: **ופריך דלמא זייק ומחיק:** ומשני **האמר ר' יוחנן פלוה מקוימת**

כשרה. טעה הסופר והגיה ותלה מיצה או שמים צין שיטה לשיטה ואחר כן קיימה צסוף השטר כמו שאנו כותצין מיצה פלונית דציני מצי שריד וקיים ממק

במחק

השטר ושכך רוחא למאן דקשיש ולא ידע שיחתמו את הכותי למעלה הימנו. רש"י גיטין י. ג. אי הכי יליקשי ליה ממתני'. רמציין. א. [ת]ואו דרבי עירפא ליה לאקשויי משום דחזו למעשה דמקושר לא פקיעי (בקאיא) ואיכא

לרחייו מתניתן בשניי דחיקי. רמציין. ה. בגליון של ימין הגט או בגליון השמאלני. רש"י גיטין פז:

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כח: ע"ש וי"ע],
(ב) מסות ה: פסאדיון ט.
(ג) [לקמן פסדן: ד] ודף פסא.
(ד) רש"ל השטר,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה זה פשוט שנמקושר הטרופס: (ב) ד"ה מלוה וכו' שיש שני חלוקי דמיין: (ג) ד"ה רצ הונא וכו' סלקא דעתייה השמא: (ד) ד"ה אחורי הכתב וכו' כנגד כל הכתב עד סוף השטר ולדידיה אינו צריך: (ה) תוס' ד"ה חקת דמיין וכו' ור"י היה אומר דמאי דתקינן רבנן מקושר לא שיהיה מוכה: (ו) ד"ה שלא וכו' שנינו מולששותו מקושר גם בגיטין אבל מתוך שהורגלו לעשותו מקושר יעשו גם בגיטין וכו' צעד כותי ומגרשי: (ז) ד"ה רב ירמיה וכו' ה"א אפי' רבי קשר לקשר. ג"צ ופליג ארבי הונא דלמחר צין קשר לקשר דוקא אלא ככל ענין: (ח) ד"ה לרצ הונא וכו' לפי שהעד אחורי השיטה כלי' ומיכס שאין נמחק: (ט) ד"ה ואס איפא וכו' לכיון שהיו העדים אלחוריו דרך אורח השיטה: (י) באד"ע צד ששטעה. ג"צ פירוש מחזיקין דנלקטן דף קטם ע"צ: (כ) באד"ע ר' שמעון בריה שמואל צין קשריו: (ל) באד"ע דפשוט ודמקושר אלא שלא היה יודע: (מ) באד"ע לתמר דמשני מאצבראי לרצ הונא אצל זה קשה דמאי פירכא מואת אלפדיס וכו' וי"ל דהכי קא פריך דאי איתא. ג"צ פרי שריד היה יודע מןמקושר אלא שהיה סבור צראש השטר שצו המורק הוא מקושר אלסוסיס הוא למטה צסוף השטר כפשוט שנמקושר וההוא מקושר מאי דעני לקשרי חתומים צסוף השטר שריד וקיים דהיינו הוכחה של סוף השטר ואין יכול עוד להוסיף אחרייו: **וניחוש דלמא זייק וכנס** מאי דעני שריד וקיים מאי דעני וכנס שריד וקיים אחרינא צסוף מה שהוסיף: **פרי שריד וקיים לא כפצנין.** והרואה יודע שהוא זייק: **ופריך דלמא זייק ומחיק:** ומשני **האמר ר' יוחנן פלוה מקוימת**

מוסף תוספות

א. שפאט אלא עשה בחוקין ודח"ל. רעניב"א. ג. דעידו הגט אין חותמין אלא חזו בפני זה הילכך על כרחין צרישאל זה ראה את הכותי חתום למעלה והוא חתם למטה ואי לאו דחבר הוא לא אחתמיה מקמיה, אבל עדי שאר שטרות חותמין זה שלא בפני זה הילכך איכא למיחוש שיראל חתם ראשון בתחתית השטר ושכך רוחא למאן דקשיש ולא ידע שיחתמו את הכותי למעלה הימנו. רש"י גיטין י. ג. אי הכי יליקשי ליה ממתני'. רמציין. א. [ת]ואו דרבי עירפא ליה לאקשויי משום דחזו למעשה דמקושר לא פקיעי (בקאיא) ואיכא

אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט לך הכתוב ששלשה אלא להקיש ב' לג' מה ג' מומינן את השנים אף שנים מומינן את השלשה ור' עקיבא אמר לא בא השלישי להקל עליו אלא להחמיר וכו' אלא גט מקושר מדרבנן הוא דתקינן הכי והא דקא מפיק ליה מוחתום בספר והעד עדים קרא לאו להכי אתא כן בגמלא דמתני' ואחר כך הוי מקפלין ותופרין הקשורין שבהן הזמן והחתומה: ואמר רבי אין זמן בזה. לפי שהיה מקופל ותפור הזמן בתוך הקשורין ולא היה ראוהו וקדע רבי את התפירות וחזויה: ואם איתא. דעריה חתומין בין קשר לקשר ואינן שויה נמי האי דקאמר רבי אין זמן בזה: אין זמן ועדים מיבעי ליה. דהא לא חזו עדים טפי מן הזמן: אלא בין קשר לקשר במקום חלק מאבראי. כי האי גוונא שיטה אחת היה כתוב ומניח אחת חלק וכנגד אותו חלק מבחוץ היה חתום ראוובן בן יעקב וכותב שיטה שלישית ומניח ורביעית חלק ובאותו חלק מבחוץ כנגדו חתום שמעון בן עמרם ובחלק של שיטה ששית חתום חצרון ומשי' אמר רבי אין זמן בזה ולא אמר אין עדים משום דחזו חד מניייהו אלא הוא מפשפש בתר אחריני: והואיל דאמרת דעידם בין קשרים חתומים ליוחש דילמא כתב המלוה בסוף כתיבת השטר דבתר הכי הוסיף והלוחה אותו עוד ומיזין וחתמי סהדי בין הני עדים ומסתברא דעל כל כמה דכתוב בשטר חתומי וטרפין שלא כידון. ומשני דכתיב ביה שריד וקיים מקמי דחזמי סהדי: ולחווש ב' והרי כתוב שריד וקיים אחריני. ומשני חד שריד כו'. וליחווש כו'. ומשני דהאמר ר' יוחנן תלויה מקיימת כשריה כגון חיביא או שנים שהשמיט הסופר ותלמה ותכבה בין השטותים במקום שהשמיט

^[1] אולי צ"ל מסור וקשור בינו ועדיו כלי' וכי"ל לקמן בד"ה חסוס.
(ב) הגשון צריך מקון כנאן קאם וצ"ע